

Han holder horisonten stille

Allan Kartin har opfundet et apparat, der får billeder, optaget fra et uroligt fartøj, til at stå stille.

Lars von Trier vil have det, Nils Malmros vil have det, og Allan Kartin fra Gravlev kan levere.

Otte år tog det den 50-årige elektrotekniker at udvikle et såkaldt gyrostabilisator til et kamera.

Resultatet kan blandt andet ses i von Triers *Riget 2* og i Malmros' film *Barbara*, der for nylig blev optaget på Færøerne.

Billeder, der optages fra fartøjer som helikoptere, skibe eller flyvemaskiner, vil normalt hoppe og danse lige så uroligt som fartøjet. Allan Kartins gyrostabilisator kan meget kort fortalt sikre, at de urolige billeder i stedet bliver rolige.

af Helle Kjærulf

– Når et menneske ser ud over landskabet fra et fartøj i bevægelse, står panoramaet helt stille, fordi øjnene nærmest har en slags indbygget gyrostabilisator. Fartøjets bevægelse påvirker ikke det, øjet ser, undtaget som hidtil på film, hvor det hopper og danser, forklarer Allan Kartin. Princippet med gyroer bruges blandt andet i flyvemaskiner og missiler for at få dem til at flyve lige ud.

– Mit udstyr er ikke det eneste i verden. De har også et i Hollywood.

Men mit er det mest praktiske. Størrelsen gør det nemt at håndtere, og det kan fjernbetjenes via en joystick. Det fylder ganske enkelt ikke så meget, forklarer københavneren, der har bosat sig blandt eventyrer, håndværkere og kunstnere i den lille by Gravlev mellem Tirstrup og Ebeltoft.

– Og fordi udstyret er så lille og handy og derfor kan placeres i et fartøjs kabine, giver optagelserne en helt ukendt fornemmelse af nærvær – som om man sidder der selv, siger Kartin. Han kalder gyrostabilisatoren et nyt bidrag til det fotografiske udtryksmiddel, og det er det, som

blandt andre filminstruktøren Lars von Trier har opdaget og bruger i *Riget 2*. Allan Kartin troede, det blot tog et par måneder at udvikle gyrostabilisatoren, men et par år kunne ikke gøre det.

Tog otte år

– Jeg måtte specialfremstille mange hundrede komponenter – og derfor tog det otte år, siger Kartin. Lars von Trier så for et år siden tilfældigt nogle af Allan Kartins optagelser under et foredrag på den Internationale Filmhøjskole i Ebeltoft. – Han kunne straks se, at optagelser med mit udstyr så meget mere dramatiske ud, forklarer Allan Kartin.

– Når man fotograferer inde fra en bil med gyrostabiliseret kamera, så oplever man det på samme måde, som personen oplever det. Det, man kigger ud på, står stille. I sommer var Kartin med til nogle dramatiske flyvescener til *Riget 2*, men han vil ikke røbe, hvilke skuespillere, der sad i flyvemaskinen.

– Det vil folkene bag *Riget* selv styre, siger han.

Interessen fra filmbranchen er overvældende, fortæller Kartin, der har været på Færøerne af flere omgange for blandt andet at filme startscenen til *Barbara*.

I et filmbudget på flere millioner syner de mange tusinde kroner om dagen, det koster for optagelser med Kartins udstyr, ikke af meget.

– Og filmselskaberne vil gøre hvad som helst for at få ordentlige billeder, siger Allan Kartin. For tv-stationerne derimod er optagelserne med helikopter for dyre – endnu. Men en mindre version af gyrokamerasystemet kan anvendes til optagelser fra enmotors fly, og det betyder, at gyro-rolige optagelser af nyheder fra dag til dag ligger inden for tv-stationernes budgetter, forklarer opfinderen.

Nordisk Film-legat

Et legat på 200.000 kroner fra Nordisk Film skal gøre det muligt for Allan Kartin at videreudvikle udstyret, som han stadig betragter som en slags prototype. Og både DR-tv og TV2 har lånt ham gratis udstyr til brug i projektet.

– Jeg har jo ikke råd til at købe et tv-kamera til 300.000-400.000 kroner, så jeg er meget glad for den utrolige velvilje, jeg har mødt fra tv-stationerne og filmbranchen, siger opfinderen.

Udover at køre sin egen virksom-

Herover fra en optagelse til "Barbara". Forrige side: Kartin med sin gyrostabilisator.

hed Kartin, der udlejer Kartins Gyrocam sammen med operatøren – Kartin selv – har Allan Kartin undervist på Filmhøjskolen i Ebeltoft i redigeringsteknik og kamerateknik i to år. I dag er han gæstelærer i videoproduktion fra idé til færdig produktion.

Så hele filmmageriet er ikke ukendt for ham.

– Jeg siger næsten aldrig ja til en opgave, før jeg har haft et personligt møde med instruktørerne. De har ofte en helt bestemt mening om, hvad de vil have, og jeg vil være sikker på at kunne levere det.

Allan Kartin forklarer, at systemet endnu er så nyt, og han vil nødig se nogle optagelser, der ikke kan laves om, gå i vasken.

Derfor træner han også med piloten via et flysimulatorprogram, før de går i gang med optagelserne.

Kartin opstiller og monterer udstyret og overvåger optagelserne, men film- og videofotografen kan selv betjene udstyret.

Kartin selv er en erfaren pilot med mere end 1000 timer bag sig. På en landingsbane ikke langt fra huset i Gravlev står hans Piper Cherokee parat, når arbejdet kalder i København. Det tager ham 20 minutter at flyve til Sjælland.

– Jeg var for over 20 år siden ansat i et elektronikfirma, hvor direktøren en dag kom hen til mig og spurgte: "Vil du have lønforhøjelse eller vil du lære at flyve?"

Jeg valgte flyvningen og ventede med lønforhøjelsen til året efter, fortæller han.

Til Kina

Fartøjer i bevægelse – både i luften og til vands – har altid betydet noget specielt for Allan Kartin.

I 1974 var han medlem af en international ekspedition på seks mand, der skulle sejle fra Kina til Centralamerika for at bevise, at kineserne kunne have opdaget Amerika flere hundrede år før Columbus. En teori, der blev affødt af flere fund af kinesiske kulturpåvirkninger i Centralamerika.

– Skibet Tai Ki blev bygget efter en lermodel fundet i Kina. Efter fire måneder på havet begyndte skibet at trække vand ind, fordi pæleorm var gået i gang med at æde skibets trækonstruktioner.

– Da vi var nået to trediedele af vejen, var skibet så gennemhullet, at det brasede samme under en tyfon.

– Vi lagde ud fra Hong Kong, men hvis vi havde fået lov at starte fra Røde Kina, ville vi have nået det, fortæller Kartin, der var navigator og radiooperatør på ekspeditionen.

Hvis Kartin havde filmet den tur fra skibet med et gyrostabiliseret kamera, ville horisonten, et eventuelt skib længere væk og skyerne stå stille på billederne, mens skibets rulninger ville være tydelige.

Forhandlinger er i gang om optagelser på boreplatforme ud for Norges kyst. Kartin skal sammen med helikopterpiloten flyve rundt og rundt om platformen for, at det på filmen ser ud som om, platformen roterer om sin egen akse.

Færøerne og optagelser til *Barbara* står også på programmet i nær fremtid. De vigtigste optagelser på Færøerne er i hus, men der er planer om opfølgende optagelser. Og flere skal nok få øje på gyrostabilisatorens beroligende virkning på horisonten.